

Presentació

En la presentació de la Memòria de 1995 ja es parlava de la consolidació del nostre Tribunal Constitucional. En aquests moments creiem poder afirmar que aquesta institució ha perseverat en aquest procés. No obstant això, aviat s'iniciarà una nova fase de canvi i de necessària adequació a aquest canvi tant del mateix Tribunal Constitucional com de les institucions judicials i dels qui col·laboren amb la justícia.

La fase de consolidació es mostra visible en diversos aspectes: el primer i més important es fa notar per la pacífica acceptació social, política i jurídica d'aquesta alta institució i del seu funcionament; el segon, per l'actuació regular i permanent en l'exercici de les seves competències tant jurisdiccionals, mitjançant les decisions en les causes que li són sotmeses, com institucionals, mitjançant les seves relacions amb els altres òrgans constitucionals i mitjançant la seva presència en diferents esferes internacionals; el tercer, menys visible, però no menys rellevant, per constatar que està servint de punt previ de referència i reflexió a les decisions dels poders i les institucions de l'Estat (entès en els seus termes més amplis), per la seva mera existència com a guardià de la Constitució. A tot això s'ha afegit, per part d'aquest Tribunal, una conscient voluntat d'autolimitació, que, partint del principi bàsic de la presumpció de legitimitat dels actes dels poders públics, li ha aconsellat desenvolupar-se sempre en el camí de la intervenció mínima tant en les seves decisions com en la seva presència pública.

Però aquesta definitiva consolidació i normalització, que sens dubte continuarà afermant-se en el futur immediat, potser haurà d'integrar un important canvi: la modificació de l'article 94 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, que, en la seva nova redacció, donarà entrada al recurs d'empara directe, sense filtres decisoris previs, contra les decisions judicials que s'entenguin contràries a l'article 10 de la Constitució. També es feia referència a aquest canvi en l'esmentada Memòria de 1995.

La reforma d'aquest precepte de la Llei qualificada reportarà, sens dubte, assolir el nivell màxim de garanties jurisdiccionals existents en tot l'àmbit europeu. Només cal pensar, per comparació, que països de democràcia tan assentada com França, Itàlia, Gran Bretanya, Holanda –per no esgotar la llista- no posseeixen ni tan sols la institució del recurs d'empara.

Però al costat d'aquests avantatges per al justiciable, poden aparèixer problemes potencials. El primer és que aquest canvi no significarà la impossibilitat que es repeteixin demandes contra l'Estat d'Andorra davant el Tribunal Europeu dels Drets Humans, és a dir, que amb tot això no s'evita *pro futuro* aquest risc sinó que, potencialment, s'augmenta, ja que continuen obertes totes les vies processals; i s'amplia, a més a més, en l'aparèixer en primer terme el Tribunal Constitucional, reducte final de totes les demandes interiors. Però, el segon i de més transcendència és que apareix un doble perill del qual és necessari advertir i, en la mesura que sigui possible, prevenir: d'una banda, un perill de caràcter

processal; d'altra banda, un perill de caràcter institucional. El perill de caràcter processal, comprovat en el dret comparat a tots els països en què existeix recurs d'empara (essencialment Alemanya i Espanya), resideix en la probabilitat que s'intenti desvirtuar el paper constitucional propi del recurs d'empara (l'article 41 de la nostra Constitució el qualifica de "procediment excepcional") convertint-lo en un últim recurs "ordinari" i "general" contra totes les causes que conegui l'Administració de Justícia. El perill de caràcter politoinstitucional es troba en el fet que aquest possible canvi de paper pugui generar situacions indesitjables de conflicte entre els tribunals ordinaris i el Tribunal Constitucional.

Aquest doble perill –com diem- ha d'advertir-se i prevenir-se. L'advertència inicial queda, així, efectuada. La prevenció correspon, sobretot, als advocats del Col·legi d'Andorra i als òrgans de govern de la justícia.

En tot cas, no dubtem que el foment d'unes relacions fluides entre el conjunt de les diverses institucions afectades per aquest canvi podrà evitar que els esmentats perills passin d'un estat de latència a un estat de vida perjudicial per a tothom.

I. INTRODUCCIÓ

L'article 24.e) de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, de 3 de setembre de 1993 (d'ara endavant, LQTC), imposa a aquest Tribunal l'obligació de trametre al Consell General una memòria anual sobre la situació de la justícia constitucional a Andorra.

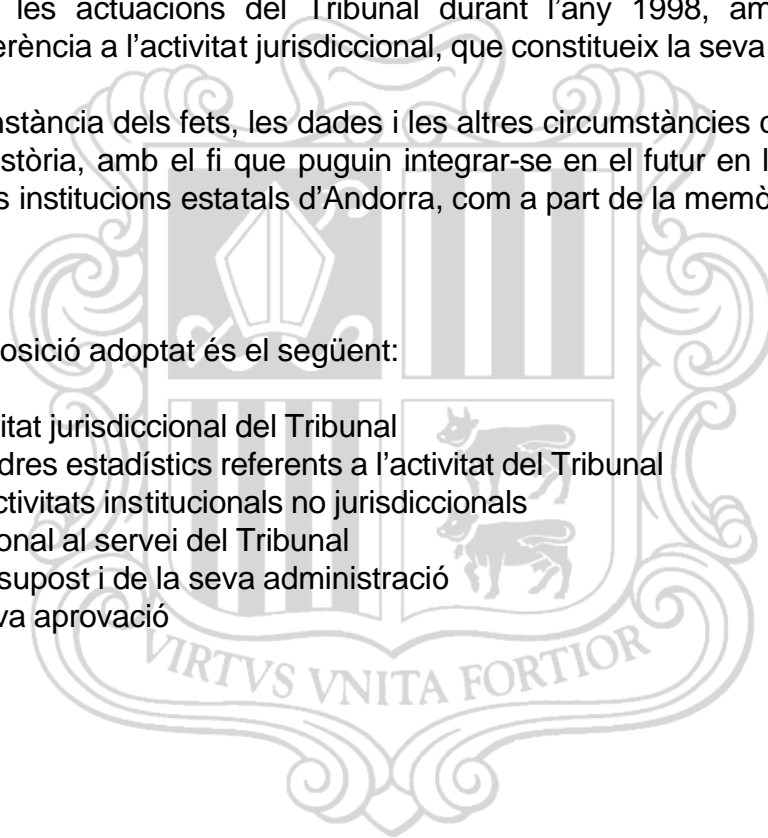
En compliment d'aquest precepte, el Ple del Tribunal Constitucional ha escomès la tasca de decidir sobre el contingut de l'esmentada Memòria.

I, en fer-ho, vol deixar constància prèvia de quins són els objectius perseguits:

- 1) Donar compte al Consell General, com a òrgan dipositari de la sobirania nacional, de les actuacions del Tribunal durant l'any 1998, amb especial i detallada referència a l'activitat jurisdiccional, que constitueix la seva raó de ser.
- 2) Deixar constància dels fets, les dades i les altres circumstàncies que formen la seva curta història, amb el fi que puguin integrar-se en el futur en la història del conjunt de les institucions estatals d'Andorra, com a part de la memòria col·lectiva del país.

L'ordre d'exposició adoptat és el següent:

- II. De l'activitat jurisdiccional del Tribunal
- III. Dels quadres estadístics referents a l'activitat del Tribunal
- IV. De les activitats institucionals no jurisdiccionals
- V. Del personal al servei del Tribunal
- VI. Del pressupost i de la seva administració
- VII. De la seva aprovació

II. DE L'ACTIVITAT JURISDICCIONAL DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

En el decurs de l'any 1998, el Tribunal Constitucional ha resolt d'acord amb els procediments establerts en la Constitució i regulats per la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, quatre causes: dos conflictes de competències constitucionals i dos recursos d'empara constitucional. Totes van ser admeses a tràmit, tres es van resoldre per sentència i la causa 98-1-CC va ser arxivada una vegada constatada la derogació de la norma objecte del litigi.

Així mateix, actualment, es troben pendents de resolució dos recursos d'empara.

Causa 97-1-CC

Conflicte de competències constitucionals interposat per la representació processal del Govern contra el Decret del Comú d'Encamp de data 4 de setembre de 1997. El conflicte fou interposat el dia 22 de desembre de 1997. Va ser admès per aute del Tribunal del dia 16 de gener de 1998. El ponent de la causa fou el Sr. François Luchaire.

El dia 13 de març de 1998 es va dictar sentència que declarava que la titularitat de la competència relativa a la conservació i la promoció del patrimoni històric i cultural d'Andorra pertany als òrgans generals de l'Estat i declarava nul i sense efecte el Decret de 4 de setembre de 1997, aprovat pel Comú d'Encamp, per envair la competència atribuïda als òrgans generals de l'Estat.

Causa 98-1-RE

Recurs d'empara interposat pel Ministeri Fiscal contra l'aute de data 8 d'abril de 1998, dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia en l'expedient concursal F-3-3/97 per presumpta vulneració del dret a la jurisdicció i del dret a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució. El recurs fou interposat el dia 11 de maig de 1998. Va ser admès per aute del Tribunal del dia 12 de juny de 1998. El ponent de la causa fou el Sr. Miguel Ángel Aparicio Pérez.

El dia 11 de setembre de 1998 es va dictar sentència que estimava parcialment el recurs d'empara formulat pel Ministeri Fiscal, declarava que havia estat vulnerat el dret a la jurisdicció, reconegut per l'article 10 de la Constitució, en el seu vessant de dret a la defensa, de les Sres. Carme Orosa Iglesias i Montserrat García Orosa i de la societat Feno, SA, pels autes del Tribunal de Batlles de 23 d'octubre de 1997 i de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia de 8 d'abril de 1998, anul·lava els pronunciaments continguts en els dits autes relatius a l'extensió de la fallida a les Sres. Carme Orosa Iglesias, Montserrat García Orosa i la societat Feno, SA i retrotreia totes les actuacions al moment anterior al de

dictar l'aute del Tribunal de Batlles de 23 d'octubre de 1997, en allò que haguessin afectat aquestes persones físiques i la societat mercantil esmentada.

Causa 98-1-CC

Conflicte de competències constitucionals interposat per la representació processal del Govern contra l'Ordinació sobre línies aèries aprovada pel Comú d'Ordino el 18 de gener de 1998, publicada al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra el dia 11 de març de 1998, i l'Avís de 23 de març de 1998 publicat al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra l'1 d'abril de 1998, relatiu a l'estudi per crear una entitat de distribució d'energia elèctrica. El conflicte fou interposat el dia 18 de maig de 1998. Va ser admès per aute del Tribunal del dia 3 de juliol de 1998. El ponent de la causa fou el Sr. Pere Vilanova Trias.

Amb data 2 d'octubre de 1998, vist l'escrit presentat davant el Tribunal Constitucional per la representació processal del Comú d'Ordino, declarant que l'esmentat Comú havia acordat derogar l'Ordinació i l'Avís objectes del litigi, el Tribunal Constitucional, mitjançant aute va constatar la derogació de la norma objecte de la causa 98-1-CC i va pronunciar l'arxiu de la causa.

Causa 98-2-RE

Recurs d'empara interposat pel Ministeri Fiscal contra l'aute de data 14 de maig de 1998 dictat per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia en l'expedient concursal F-22-3/97 per presumpta vulneració del dret a la jurisdicció i del dret a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució. El recurs d'empara fou interposat el dia 12 de juny de 1998. Va ser admès per aute del Tribunal del dia 3 de juliol de 1998. El ponent de la causa fou el Sr. Joan Josep López Burniol.

El dia 2 d'octubre de 1998 es va dictar sentència, que estimava l'empara sol·licitada pel Ministeri Fiscal i per la part codemandant, declarava que havia estat vulnerat el dret a la jurisdicció, reconegut per l'article 10 de la Constitució, en el seu vessant de dret a la defensa, anul·lava els pronunciaments continguts en els dits autes relatius a l'extensió de la fallida als Srs. Antoni Canes Martí i Cèsar González Muñoz, i retrotreia totes les actuacions al moment anterior al de dictar l'aute del Tribunal de Batlles de data 14 d'octubre de 1997, en allò que haguessin afectat aquestes persones.

CAUSES PENDENTS DE RESOLUCIÓ

En el moment de redactar aquest capítol de la Memòria, el Tribunal es troba coneixent dues causes judicials:

Causa 98-3-RE

Recurs d'empara interposat pel Ministeri Fiscal contra la sentència de data 28 de setembre de 1998 dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia en l'expedient B-615-2/96 per presumpta vulneració del dret a la jurisdicció i del dret a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució. El recurs d'empara fou interposat el dia 12 de novembre de 1998. Va ser admès per aute del Tribunal del dia 18 de desembre de 1998. El ponent de la causa és el Sr. François Luchaire.

Causa 98-4-RE

Recurs d'empara interposat pel Ministeri Fiscal contra la sentència de data 28 de setembre de 1998 dictada per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia en l'expedient B-1.290-6/96 per haver-se pogut produir un excés de jurisdicció en el decurs del procediment, una presumpta vulneració del dret a un procés degut i del dret a un procés substanciat per un tribunal predeterminat per la llei reconeguts a l'article 10 de la Constitució. El recurs d'empara fou interposat el dia 12 de novembre de 1998. Va ser admès per aute del Tribunal del dia 20 de novembre de 1998. El ponent de la causa és el Sr. Miguel Ángel Aparicio Pérez.

III. Dels quadres estadístics referents a l'activitat del Tribunal

Quadre núm. 1

Assumptes presentats al registre de la secretaria general del Tribunal Constitucional des del dia 17 de desembre de 1993 fins al dia 31 de desembre de 1998, classificats per tipus de recurs

	1993-1994	1995	1996	1997	1998	Total
- Processos directes de constitucionalitat contra lleis, decrets legislatius i Reglament del Consell General (Articles 43 a 51 LQTC)	2	-	-	2	-	4
- Processos incidentals d'inconstitucionalitat instats per la jurisdicció ordinària (Articles 52 a 58 LQTC)	-	1	-	2	-	3
- Procediments de control previ de constitucionalitat dels tractats internacionals (Articles 59 a 62 LQTC)	-	-	-	-	-	-
- Procediments de dictamen previ d'adequació a la Constitució de les lleis instat pels coprínceps (Articles 63 a 68 LQTC)	1	1	-	-	-	2
- Conflictes de competències constitucionals entre el Consell General i el Govern, com a òrgans generals de l'Estat, i els comuns, com a òrgans de les parròquies, o d'aquests darrers entre si (Articles 69 a 77 LQTC)	-	-	-	-	2	2
- Conflictes positius i negatius de competències constitucionals entre els coprínceps, el Consell General, el Consell Superior de la Justícia i el Govern (Articles 78 a 84 LQTC)	1	-	-	-	-	1
- Recursos d'empara (Articles 85 a 96 LQTC)	-	4	9	4	4	21
Totals	4	6	9	8	6	33

Quadre núm. 2

Assumptes presentats al registre de la secretaria general del Tribunal Constitucional des del dia 17 de desembre de 1993 fins al dia 31 de desembre de 1998, classificats per tipus de recurs

(*) Procediments de control previ de constitucionalitat dels tractats internacionals (art. 59 a 62 LQTC) i conflictes de competències constitucionals (art. 69 a 77 LQTC).

Quadre Núm. 5

Classificació dels assumptes presentats al Tribunal Constitucional des del dia 17 de desembre de 1993 fins al dia 31 de desembre de 1998, amb expressió de la decisió pronunciada pel Ple del Tribunal Constitucional

	Assumpes presentats al registre de la secretaria general del TC	Assumpes admesos a tràmit	Assumpes no admesos a tràmit	Assumpes pendents d'admissió o d'inadmis- sió
Recursos d'inconstitucionalitat	4	4	-	-
Processos incidentals d'inconstitucionalitat	3	3	-	-
Procediments de control previ dels tractats interna- cionals	-	-	-	-
Procediments de dictamen previ de les lleis	2	1	1	-
Conflictes de competències entre òrgans constitucionals	2	2	-	-
Conflictes positius i negatius de competències	1	1	-	-
Recursos d'empara	21	15	6	
Totals	33	26	7	
			33	

Quadre Núm. 4

 Resolucions dictades pel Tribunal Constitucional fins al dia 31 de desembre de 1998
 amb indicació del contingut estimatori o desestimatori

	Estimatori *	Desestimatori
Recursos d'inconstitucionalitat	1	3
Processos incidentals d'inconstitucionalitat	-	3
Procediments de control previ dels tractats internacionals	-	-
Procediments de dictamen previ de les lleis	-	1
Conflictes de competències entre òrgans constitucionals	1	1
Conflictes positius i negatius de competències	-	-
Recursos d'empara	8	5
	<hr/> 10	<hr/> 13

* Estimatori (totalment o parcialment)

IV. DE LES ACTIVITATS INSTITUCIONALS NO JURISDICCIONALS

Els magistrats i el secretari general han continuat desenvolupant la tasca de difusió del seu treball jurisprudencial i de l'organització constitucional andorrana portant a terme nombroses conferències i ponències a l'estranger dirigides a difondre i divulgar el nostre dret constitucional.

Ha continuat augmentant també el nombre de professionals del dret i ciutadans que s'han dirigit, personalment o per escrit, als serveis del Tribunal Constitucional per conèixer quines són les competències jurisdiccionals que té atribuïdes i quins procediments judicials poden utilitzar els particulars davant el Tribunal per a la protecció i la defensa dels drets fonamentals.

1. Activitats de caràcter internacional

XI Conferència europea de tribunals constitucionals

Aquesta Conferència tindrà lloc el proper mes de maig de 1999 a Varsòvia. El tema de treball dels informes nacionals dels tribunals participants serà: "La llibertat religiosa segons la jurisprudència dels respectius tribunals constitucionals

Simpòsium relatiu al sistema europeu de protecció dels drets humans: el treball portat a terme i les perspectives de futur.

El Sr. Miguel Ángel Aparicio va participar en el decurs del mes de novembre a Estrasburg en aquest acte organitzat per la Comissió Europea dels Drets de l'Home, desenvolupat al Palau dels Drets Humans del Consell d'Europa.

VI Conferència Internacional de justícia.

1 a 3 d'octubre. El Sr. François Luchaire va participar a Varsòvia en la VI Conferència Internacional de justícia organitzada pel *Center for Democracy*. En el decurs d'aquesta Conferència internacional es van estudiar els diferents models de justícia constitucional i la configuració de les noves estructures judicials en dret comparat. La propera reunió d'aquest organisme tindrà lloc a Moscú.

Comissió de Venècia

El Tribunal Constitucional ha seguit mantenint un important intercanvi jurisprudencial amb la Comissió de Venècia, creada l'any 1990 sota la forma d'un Acord parcial del Consell d'Europa. Aquest òrgan consultiu en matèria de dret constitucional, que té com a funcions principals el reforçament, la promoció i la consolidació dels principis i de les institucions que són l'essència de l'estat de dret. L'avaluació conjunta de tots aquests factors va decidir el Tribunal a sol·licitar novament enguany al Govern per lletra adreçada al cap de Govern -el dia 20 de novembre de 1998- que valorés la possibilitat que el Principat d'Andorra pugui participar com a membre de ple dret als treballs de la Comissió.

2. Reunions institucionals

13 de febrer. Els magistrats del Tribunal i el secretari general van lliurar al M.I. Sr. Francesc Areny Casal, síndic general i al M.I. Sr. Miquel Àlvarez Marfany, subsíndic general, a la Casa de la Vall, la Memòria del Tribunal corresponent a l'any 1997 i un exemplar del tercer volum que recull la jurisprudència constitucional. Els magistrats del Tribunal i el secretari general van lliurar una còpia de la Memòria i un exemplar del recull de jurisprudència al M.I. Sr. Marc Forné Molné, cap de Govern.

3. Activitats de divulgació

24 de febrer. El Sr. Joan Josep López Burniol va pronunciar la conferència "Tradició i Constitució a Andorra" celebrada en el decurs de les Jornades de dret andorrà organitzades per l'Institut d'Estudis Catalans juntament amb l'Institut d'Estudis Andorrans.

14 a 18 de setembre. El Sr. Miguel Ángel Aparicio Pérez va participar a Sevilla al Congrés organitzat pel Rectorat de la Universitat Internacional d'Andalusia sobre "*XX años de Constitución española*".

11 de novembre. El Sr. Pere Vilanova Trias va ser nomenat pel Sr. Carlos Westendorp, Alt Representant de la Comunitat Internacional per l'aplicació de l'Acord de Dayton per a Bòsnia Herzegovina, membre del Consell Assessor internacional per les matèries relatives a reformes electorals i constitucionals.

4. Altres activitats

En el decurs d'aquest cinquè any d'activitat el Tribunal ha estat present en la vida pública andorrana, especialment per mitjà del seu president que, per imperatiu legal (article 27 a) de la LQTC), n'exerceix la representació. En representació del Tribunal, el president i/o el vicepresident han participat i assistit als actes en els quals el protocol exigia la seva presència.

V. DEL PERSONAL AL SERVEI DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

A) Del secretari general del Tribunal.

El dia 2 de juliol de 1998, el Sr. Isidre Bartumeu Martínez va presentar la seva dimissió i renúncia al càrrec de secretari general.

Amb data 7 d'octubre de 1998, el Govern va publicar en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra un Edicte de convocatòria per tal de donar cobertura, mitjançant concurs-oposició, al lloc de secretari general del Tribunal Constitucional. Les proves de selecció van tenir lloc el dia 18 de desembre de 1998.

Amb data 30 de desembre de 1998, el cap de Govern, mitjançant Decret, va nomenar –d'acord amb els resultats de les proves realitzades pels aspirants al concurs-oposició- la Sra. Meritxell Tomàs Baldrich, secretària del Tribunal Constitucional.

B) De la lletrada del Tribunal

Amb data 30 de desembre de 1998, el Govern va publicar en el Butlletí Oficial del Principat d'Andorra un Edicte de convocatòria per tal de donar cobertura al càrrec de lletrat del Tribunal Constitucional.

VI. DEL PRESSUPOST I DE LA SEVA ADMINISTRACIÓ

Preparació

El Tribunal Constitucional té atribuïda l'administració del seu pressupost segons els articles 9 g) i 27 f) de la LQTC, i així mateix, elabora el seu propi projecte de pressupost. El Ple del Tribunal, després d'aprovar el projecte de pressupost, el trameta al cap de Govern sol·licitant-li que l'incorpori al Projecte de Llei del pressupost general.

Administració

D'acord amb la Llei General de les Finances Públiques, de 19 de desembre de 1996, i sota les directrius establertes pel president del Tribunal, la secretaria general assumeix l'execució i la liquidació del pressupost. S'informa mensualment el president del Tribunal i s'informa trimestralment el Ple del Tribunal de l'estat d'execució del pressupost. El Ple del Tribunal fiscalitza l'execució del pressupost i n'aprova la liquidació, abans de trametre-la al Govern.

- Liquidació de comptes relativa al pressupost del Tribunal Constitucional per a l'any 1997

El dia 8 de maig de 1998 el Ple del Tribunal va analitzar i aprovar la liquidació de comptes presentada per la secretaria general en relació amb el pressupost del Tribunal de l'any 1997. La Llei del pressupost general per a l'any 1997 va autoritzar una transferència corrent al Tribunal Constitucional per un import de 67.467.215.- pessetes. En data 31 de desembre de 1997, el Tribunal Constitucional no havia executat la totalitat del seu pressupost. L'import dels crèdits no utilitzats és de 10.118.503.- pessetes (14,99%). A més, el Tribunal ha tingut uns ingressos no pressupostats, corresponents als interessos bancaris, per un import d'1.000.071 pessetes.

La liquidació de comptes va incorporar les recomanacions suggerides pels responsables de l'auditoria dels comptes del Tribunal de l'exercici pressupostari de l'any 1996.

D'acord amb l'encàrrec de la Comissió Legislativa Permanent de Finances i Pressupost del Consell General, en el decurs del mes d'octubre de 1998, s'han portat a terme, per part de l'equip auditor de Gassó Cia Auditors SL, els treballs d'auditoria de la liquidació de comptes del Tribunal Constitucional, tancats a 31 de desembre de 1997.

- Pressupost del Tribunal Constitucional per a l'any 1998

El pressupost del Tribunal Constitucional elaborat i aprovat en la Llei de pressupost general per a l'any 1998 és de 68.806.715 pessetes. Aquesta xifra representa un 0,19% del conjunt del pressupost de despesa previst en la Llei del pressupost per al 1998. Aquesta quantitat representa un increment en xifres absolutes en relació amb el pressupost de l'any 1997 d'1.339.500 pessetes.

- Projecte de pressupost del Tribunal Constitucional per a l'any 1999

El projecte de pressupost que el Tribunal Constitucional ha elaborat per a l'any 1999 fixa la previsió global de la transferència corrent per fer front a les despeses de funcionament del Tribunal en 68.806.715 pessetes. Aquesta quantitat no representa cap increment en xifres absolutes en relació amb el pressupost de l'any 1998. Aquest projecte de pressupost es va incorporar al projecte de Llei del pressupost general per a l'exercici de 1999. El projecte de Llei està pendent d'aprovació pel Consell General.

L'increment de despesa previst al projecte de pressupost del Tribunal per a l'any 1999 en relació amb el pressupost del Tribunal de l'any 1998 és d'un 0%.

VII. DE LA SEVA APROVACIÓ

Prenent com a base els materials lliurats per la secretaria general del Tribunal, el Sr. Miguel Ángel Aparicio Pérez va presentar al Ple del Tribunal un primer projecte de Memòria que, després del debat pertinent, i una vegada introduïdes les modificacions suggerides pels magistrats, s'ha convertit en una nova redacció, que ha estat aprovada pel Tribunal en la seva sessió del dia 16 de gener de 1999.

Aquesta Memòria serà lliurada al M.I. Sr. Francesc Areny Casal, síndic general del Principat d'Andorra, pel Ple del Tribunal Constitucional, per al coneixement del Consell General.

Andorra la Vella, gener de 1999

